АЛЬМА МАТЕР

Газета Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

№7 (0239) Вересень 2016 року Ціна договірна

Заснована 16 жовтня 1992 року

ОФІЦІЙНО

Вітаємо з відзнакою

16 вересня цього року у родинному саду Коцюбинських в місті Чернігові відбулося нагородження цьогорічних лауреатів обласної літературно-мистецької премії імені Михайла Коцюбинського. Серед її лауреатів – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Олександр Герасимович Ковальчук, який здобув відзнаку у номінації «Народознавство» за своє дослідження «Візуальне у творчості Коцюбинського». Книга побачила світ у видавництві НДУ імені М. Гоголя.

Сердечно вітаємо Олександра Герасимовича з високою науковою відзнакою і бажаємо нових творчих звершень.

Ще одним цьогорічним лауреатом літературно-мистецької премії Михайла Коцюбинського у номінації «Проза» стала член Національної спілки письменників України, наша землячка із Срібнянщини Любов Пономаренко, вихованка філологічного факультету Гоголівського вишу.

Наш кор.

1 вересня у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя

Цього святкового четверга двері Гоголівського вишу були відчинені для студентів старших курсів та тих, хто вперше переступив поріг нашої Alma mater. Бажаємо підкорити нові вершини знань, зустріти добрих і надійних друзів та досягти омріяної мети. Нехай ваші здібності, наполегливість стануть запорукою визначних успіхів у дорослому житті.

Редакція

ВІСТІ З ВЧЕНОЇ РАДИ

29 вересня цього року відбулося засідання Вченої ради університету, на якому розглядалася низка важливих для вишу питань. Про підсумки вступної кампанії 2016 року звітував раді заступник секретаря приймальної комісії В.С. Король. Про результати літньої залікової сесії звітували декани факультетів. Про підготовку університету до роботи в осінньо-зимовий період доповів проректор з адміністративно-господарської роботи та фінансових питань доц. Давиденко С.М.

Рада обрала на посаду професорів кафедр: Н.І. Лукашову та М.О. Шумського.

26 вересня на 63-му році життя пішов з життя колишній ректор Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (1995–2005), доктор фізико-математичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, лауреат низки премій в галузі науки ***Василь Павлович Яковець.***

Висловлюємо глибокі співчуття рідним та близьким покійного.

Науково-методичний семінар «Вчимося навчати німецької»

У рамках «Педагогічної кооперації» 29.08–30.08.2016 р. на кафедрі німецької мови відбувся дводенний науково-методичний семінар «Вчимося навчати німецької». Під кваліфікованим керівництвом тренера-мультиплікатора німецького культурного центру Гете-інституту в Україні Тетяни Кощеєвої викладачі кафедри німецької мови та вчителі німецької мови міста Ніжина ознайомилися зі змістом інноваційного навчально-методичного комплексу «ДЛЛ – вчимося навчати німецької». У програмі ДЛЛ увага зосереджується на учнях як головних дійових особах та основоположних елементах навчального процесу. Під час семінару відбулося активне обговорення мети, змісту та методів навчання, дидактичних завдань та принципів організації навчального процесу вчителем іноземної мови (німецької). Створена тренером творча атмосфера семінару надихнула учасників продовжити своє знайомство з новітньою методикою викладання німецької мови у формі online-курсу. Керівництво НДУ імені Миколи Гоголя, деканату факультету іноземних мов, кафедри німецької мови та всі учасники семінару щиро вдячні представництву Гете-інституту в Україні (м. Київ) за надану можливість професійного удосконалення викладачів німецької мови.

Наш кор.

На Чернігівщині відлунали «Литаври»

Останніми вересневими днями в Чернігові та Ніжині розлилися голосним звучанням митецьких талантів справжнісінькі «Литаври». Саме таку назву отримав перший міжнародний фестиваль інтеграції слова у сучасному арт-просторі, організований ніжинською письменницею і активісткою, головою громадської організації «Центр новітніх ініціатив та комунікацій» Тетяною Винник. І справді старовинний музичний інструмент, котрий використовували у походах козаки, повинен був відлякувати ворогів і пробуджувати власний народ. Майже те саме на меті мали і сучасні «Литаври» – активізувати Чернігівщину творчу, показати світові її духовні скарби і вкотре довести, що з такою глибокою та багатогранною культурою ми нездоланні.

– Зробити подібний фестиваль на Чернігівщині було моєю мрією, – каже натхненниця і головний організатор заходу. – Ця земля неймовірно багата на літературні і не тільки таланти. Настав час показати їх світові і забити у литаври, бо українське мистецтво, література – все це заслуговує уваги, тим більше в такі важкі, як для народу, так і для культури часи.

На поклик сіверянських литаврів з'їхалося чимало поважних гостей з 15 країн. Серед них гурти «АртиХатта», «Запорозькі тулумбаси», Леся Рой та гурт «Талері», співачки Тетяна Богомаз, Ірина Шевченко, бандурист Василь Нечепа, «SHOW театр Одеса», бард Віктор Погуляй, вітчизняні майстри слова Віктор Неборак, Сергій Пантюк, Дмитро Лазуткін, Олег Короташ, Маріанна Кіяновська та багато інших. На міжнародне свято популяризації слова завітали й закордонні митці з Вірменії, Грузії, Сербії, Хорватії, Польщі, Білорусі, В'єтнаму та Китаю. Чернігівщину на фестивалі представили подружжя літераторів Тетяна та Сергій Дзюби, Олександр Забарний, Анатолій Шкуліпа, Олександр та Ярослав Гадзінські та багато інших

Щоб охопити якомога більше людей фестивальною ідеєю і надати можливість насолодитися сучасною літературно-мистецькою творчістю у «Литаврів» не було конкретного місця, де б відбувалася вся програма. Виступи, читання, перформенси розгорнулися у багатьох локаціях Чернігова та Ніжина. Вони були розкидані по різних місцях від філармонії в Чернігові до Гоголівської аудиторії Ніжинського вишу. Зокрема, студенти університету мали можливість зустрітися з представниками літературного угруповання «Бу-Ба-Бу», перекладачами Наталією Бельченко та Олегом Коцаревим, письменницею Тетяною Сидоренко, літературознавцем і видавцем Миколою Мартинюком, поетами Дмитром Лазуткіним, Оленою Степаненко, Сергієм Прилуцьким, перекладачами і письменниками Маріанною Кіяновською, Тетяною Дзюба та Віктором Мельником, сучасними зарубіжними авторами До Тхі Хоа Лі (В'єтнам), Чанг Юнг Гао (Китай), Амір Ахмаді (Іран), Бахтіяр Аслан (Туреччина). Паралельно письменники та поети України і зарубіжжя виступали в міських школах. Презентували школярам власні творчі доробки, розмірковували про роль літератури та слова в житті людини, долучали дітей до культурних дискусій та розуміння мистецтва загалом, дарували книжки та навіть співали, щораз змушуючи духовні литаври звучати гучніше.

З «Литаврів» повернувся ***Михайло Ломоносов***

ФАКУЛЬТЕТИ ІНФОРМУЮТЬ

Археологічне літо 2016

Для кожної людини літо проходить по-своєму. Хтось подорожує, хтось проводить час із сім’єю, а хтось просто працює. Колектив ніжинської археологічної лабораторії НДУ ім. М. Гоголя об’єднав усі три пункти.Літо у нас розпочалося 4 червня з початком Ніжинської Археологічної Експедиції на поселенні Магерки 1. Сюрпризи не змусили себе чекати і в перший же ранок до нас завітали несподівані гості в особі «чорних археологів». Та завдяки конструктивному дипломатичному діалогу вони усвідомили всю шкоду, яку наносять археологічним пам’яткам. І це був тільки перший ранок, а попереду нас чекало три тижні в полі. І можна було тільки здогадуватися, скільки всього буде попереду.

Цього року вперше територія експедиції була відкрита для екскурсій учням ніжинських шкіл. Для них була підготовлена спеціальна програма, в рамках якої діти могли всебічно познайомитися з археологією. Розпочинались екскурсії з лекції начальника розкопу щодо робіт, проведених на даній території та самої археології міста Ніжина, охочі могли приєднатися до самого процесу, і відчути себе справжніми археологами.

Окрім цього учням була представлена експериментальна археологія, яка включала в себе різні напрямки. Зокрема, кожна дитина могла відчути себе в ролі давньоруського гончара і долучитися до процесу виробництва глиняного посуду від заготовки глини та формування посудини на гончарному колі до її обпалу в гончарному горні. Всі бажаючі могли забрати свої вироби після закінчення процесу як пам’ять про Ніжинську археологічну експедицію 2016 року.

Ще одним з напрямків було залучення школярів до процесу виготовлення давньоруського човна-довбанки. Та прослуховування інформації щодо її призначення та повного процесу її виготовлення давньоруськими майстрами. Після цього студентами НДУ проводився майстер-клас зі стрільби з репліки середньовічного луку та історичного фехтування.

Час проведення експедиції співпав з проведенням IV археологічного польового семінару «Історична реконструкція – стародавній Ніжин». Після доповідей в університеті науковці відвідали місцезнаходження Ніжинської археологічної експедиції, де і продовжили своє засідання, що дозволило нам поспілкуватися з гуру археології.

За весь час експедиції з нами траплялись багато різних ситуацій: приємних та не дуже. Та завдяки згуртованості нашої команди ми змогли їх подолати. Сильний дощ та вітер не зміг здолати наш бойовий настрій. А підмочена репутація нашої палатки його не зіпсувала.

Після завершення експедиції на нас чекав новий квест: просування експериментальної археології в маси за допомогою створення нових розважальних атракціонів в парку ім. Т. Шевченка. Як ми помітили, багато людей були заінтриговані, і у нас навіть з’явилися постійні відвідувачі. Деякі доволі глибоко зацікавилися темою експериментальної археології та навіть пропонували свою допомогу в орудуванні лопатою.

Та незабаром нас уже чекали нові пригоди, а саме Новгород-Сіверська археологічна експедиція, куди ми і відправилися в кінці липня. У перший день нас приїхало 5 чоловік, але це не завадило нам швидко поставити табір. І вже на наступний день розпочати роботи у межах міста.

Кожного дня кількість учасників експедиції змінювалась. Але не зважаючи на те, що нас було небагато, ми справились з поставленими завданнями. І навіть в екстремальній ситуації кожен із нас продовжив виконувати свою роботу, незважаючи ні на що. Ми стали єдиним механізмом і злагодженою командою.

Так як місце розкопу знаходилося навпроти дитячого майданчику, то ми продовжили залучення підростаючого покоління до процесу археологічних досліджень. Двоє із них так захопилися даним процесом, що навіть в обідню перерву не покидали нас, а можна сказати жили польовим життям.

Прекрасні краєвиди Новгород-Сіверського краю, прохолодна вода Десни в жаркі літні дні допомагали відпочити нам не тільки тілом, а й душею.

Після завершення розкопок в міській раді Новгород-Сіверська відбулася звітна прес-конференція з приводу результатів проведених робіт.

Для всіх учасників процесу це було, мабуть, найкраще літо. І саме у цього літа була своя неперевершена, оригінальна історія. Та ми сподіваємося, що головний девіз експедиції: «кожна наступна краще за попередню» буде дотримано і в майбутньому.

Студенти історико-юридичного факультету

ПОДІЇ І ДАТИ В ІСТОРІЇ НІЖИНСЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

«НЕ ВСЕ СПЛИВА РІКОЮ ЧАСУ...»

Час і простір – дві філософські категорії, які супроводжують людину впродовж усього її життя, визначають буттєві складники кожного. Ці дві категорії суттєво відрізняються одна від одної. У простір можна повертатися неодноразово фізично, проте в час – тільки в думках, спогадах. Час спроможний повертати нас у минуле лише частково, але й за це треба завжди дякувати долі і тим особистостям, що були поряд з нами, які на засадах глибокої добропорядності, людяності й інтелігентності впливали на сутність нашого життя. Такі особистості залишаються поза часом, вони живуть довго-довго, доти, доки живе світла пам’ять про них. Ідеться про академіка *Арнольда Панасовича Грищенка,* якому 23 вересня 2016 року виповнилося б 80 років від дня народження.

Арнольд Панасович Грищенко

Славне ім’я Арнольда Панасовича Грищенка – випускника історико-філологічного факультету Ніжинського педагогічного інституту імені Миколи Гоголя 1958 року, доктора філологічних наук, професора, дійсного члена Академії педагогічних наук України, дійсного члена Академії вищої школи України, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата премії імені І.Я. Франка Національної академії наук України, видатного українського мовознавця – загальновідоме, глибоко шановане як в Україні, так і в усьому слов’янському лінгвістичному світі, воно давно й по праву вписане в історію українського і світового мовознавства.

Випускник Гоголівського вузу впродовж усього свого життя з великою любов’ю і ніжністю, благоговінням згадував свою ALMA MATER, де переймав життєву й наукову мудрість від своїх учителів-мовознавців і літературознавців історико-філологічного факультету Ніжинського педагогічного інституту, де працював за сумісництвом на посадах асистента (1960), професора (1996–2006) кафедри української мови. У 2005 році побачила світ книга спогадів випускників Ніжинської вищої школи різних років «І дорогий, і незабутній...». Серед них цікава й зворушлива стаття Арнольда Панасовича, де з великою любов’ю і гордістю сказано про те, що студентам 50-х років цього вищого навчального закладу «було в кого вчитися, зокрема, у викладачів кафедри української мови – Ф.Я. Середи, А.Д. Батурського, Д.Д. Герасименка, Марії Герасимівни Кишенько, Надії Василівни Сладківської. Це були люди різних темпераментів і характерів, але всіх їх об’єднувало надто сумлінне ставлення до викладацького обов’язку й повага до студента». Із легкої руки Ф.Я. Середи, ерудованого мовознавця, фахівця з питань іменникового словотвору, розпочалася викладацька робота Арнольда Панасовича у вищій школі. Після закінчення інституту в 1958 році двічі відгукувався Арнольд Панасович на запрошення Ф.Я. Середи викладати історичну граматику української мови студентам-заочникам на літніх сесіях. Не міг не помітити Феодосій Якович допитливого, працьовитого юнака, сумлінну й кропітку працю студента-відмінника, його виняткові здібності до вивчення рідної мови й іноземних мов. Справді, у цей час Арнольд Панасович працював дуже багато і невтомно, адже майбутній фах було обрано за покликанням, зі свідомої любові до рідної мови й літератури. Стримано-сухуватому на лекціях, але запальному та вельми емоційному в дружній бесіді Феодосію Яковичу Арнольд Панасович склав своє особливе пошанування в згадуваній статті.

Серед викладачів кафедри української літератури Арнольд Панасович виокремив три визначні особистості – О.Д. Королевича (Леся Гомона), М.С. Чубача й Л.Й. Коцюбу. Арнольд Панасович вдячний долі, що вона подарувала студентам повоєнних років спілкування зі славними ніжинськими філологами, лекції яких кваліфіковано як взірцеві за змістом і формою викладу. Не менш зворушливо написав Арнольд Панасович про викладачку німецької мови К.Ф. Духанову, «інтелігентку старої школи», яка спонукала розумного студента до серйозного вивчення свого предмета. Чимало гарних і теплих слів мовлено про корифеїв Ніжинської вищої школи – Т.Д. Пінчук й І.П. Костенка, учителів Арнольда Панасовича, людей по-справжньому відданих своїй справі.

У стінах Ніжинської вищої школи в кабінеті педагогіки познайомився Арнольд Панасович із майбутньою дружиною – чарівною Ніною Миколаївною. Великою радістю й гордістю подружжя Грищенків є син Тарас, який став відомим ученим-істориком.

Восени 1960 року відмінник Ніжинського педінституту став аспірантом Інституту мовознавства імені О.О. Потебні. Науковим керівником кандидатської дисертації був визначний мовознавець і прекрасна людина М.А. Жовтобрюх. Арнольд Панасович по-синівськи любив свого Вчителя, із захопленням розповідав молодшим колегам про багаторічну плідну наукову співпрацю і щиру дружбу з Михайлом Андрійовичем. У кандидатській дисертації Арнольд Панасович уперше в українському мовознавстві здійснив багатоаспектне дослідження природи складносурядних речень з урахуванням формально-граматичного, семантичного і комунікативного планів. Михайло Андрійович відкривав широкі лінгвістичні горизонти для багатьох українських мовознавців, серед яких і колишні доценти кафедри української мови Ніжинського педінституту кандидати філологічних наук М.Г. Кишенько та О.Д. Неділько. Арнольд Панасович глибоко шанував і високо цінував свого наставника. Усі ці чесноти притаманні й Арнольдові Панасовичу, який майже непомітно, глибоко інтелігентно все своє життя передавав їх своїм учням – студентам філологічних факультетів, здобувачам, аспірантам, докторантам.

Восени 1963 року Арнольда Панасовича призначено на посаду молодшого наукового співробітника Відділу теорії української мови і структурно-математичної лінгвістики Інституту мовознавства імені О.О. По-

тебні. Через два роки на засіданні об’єднаної вченої ради Відділу літератури, мови і мистецтвознавства АН УРСР імені О.О.Потебні Арнольд Панасович успішно захистив кандидатську дисертацію. Матеріали кандидатської дисертації Арнольда Панасовича були оформлені і подані до друку. У 1969 році з’явилася монографія «Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові». Праця до сьогодні залишається одним із найповніших і найґрунтовніших досліджень, що висвітлює багаторівневу сутність речення.

У 1979 році в Інституті мовознавства імені О.О. Потебні Арнольд Панасович Грищенко успішно захистив докторську дисертацію на тему «Історія становлення словозміни і словотвору прикметника в українській мові», присвячену історичній морфології. За її матеріалами опубліковано монографію «Прикметник в українській мові». У роботі вперше в українському мовознавстві висвітлено словотвірні та словозмінні характеристики прикметника, вони витлумачені через зіставлення з відповідними явищами білоруської, російської та багатьох інших слов’янських мов. Праця такого порівняльного плану засвідчила, що її автор вільно володіє російською, білоруською, німецькою, англійською мовами, читає й може розмовляти майже всіма слов’янськими мовами – чеською, словацькою, польською, болгарською, сербською, хорватською.

З вересня 1981 року доктор філологічних наук Арнольд Панасович Грищенко обіймає посаду завідувача кафедри української мови Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького, гармонійно поєднавши наукову роботу з освітянською. З ініціативи та під керівництвом професора А.П. Грищенка створено підручник для студентів-філологів педагогічних університетів «Сучасна українська літературна мова», який витримав три видання (1993 рік, 1997 рік, 2002 рік) і користується в лінгвістичних колах України великою популярністю і великим попитом. Студенти філологічних факультетів педагогічних університетів і сьогодні навчаються за низкою навчальних програм, укладених професором А.П. Грищенком («Сучасна українська літературна мова» (співавтор – професор П.С. Дудик), «Історична граматика української мови» (співавтор – професор М.А. Жовтобрюх), «Порівняльна граматика української і російської мов» (співавтор – професор М. Я. Бріцин).

Кожного, хто мав щастя спілкуватися з видатним мовознавцем, вражали енциклопедичні знання, колосальна ерудиція та широта наукових інтересів Арнольда Панасовича – поліглота як у прямому, так і в переносному значенні слова. Глибокі знання німецької, англійської та всіх слов’янських мов стали підґрунтям у розбудові української лінгвістики, і що дуже важливо – майже всіх її царин: історії мови, морфології, синтаксису, лексикології, лексикографії, фразеології.

Неординарність, справжня інтелігентність, винятковa скромність, щирість і шляхетність, легкий гумор, притаманні Арнольдові Панасовичу, виявлялися скрізь і завжди. І тоді, коли він згадував про своє щемливо-солодке дитинство, маму-вчительку, з якою взимку возив дрова до школи; і тоді, коли йшлося про навчання в Ніжині, інститутських друзів, улюблених викладачів; і тоді, коли звучали в усій своїй красі і силі архаїчні форми з їхніми специфічними фонетичними та граматичними рисами північноукраїнських, західноукраїнських і південноукраїнських говорів, бо це зустрілися видатні мовознавці, колеги і справжні друзі (А.П. Грищенко, В.В. Німчук, П.Ю. Гриценко); і тоді, коли захоплено розповідав про життєві долі й наукові досягнення своїх

Учасники всеукраїнської конференції «Граматичні та семантичні аспекти функціонування мовних одиниць», присвяченої 75-літтю від дня народження академіка А.П. Грищенка – «Милістю Божою мовознавця і педагога»

колег з Інституту української мови, Інституту мовознавства імені О.О. Потебні, Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова…

Великих зусиль докладав Арнольд Панасович для формування і розвою наукових шкіл. Академік підготував сімох докторів і кілька десятків кандидатів філологічних наук. Якісний склад кафедри української мови Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя сьогодні – це результат багаторічної, сумлінної і копіткої праці професора А.П. Грищенка як наукового консультанта, наукового керівника, опонента, голови спеціалізованої вченої ради, завідувача кафедри української мови Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Для кафедри української мови Ніжинського вишу Арнольд Панасович підготував доктора та чотирьох кандидатів філологічних наук: А.К. Мойсієнко (1983), Н.І. Бойко (1984), Г.М. Вакуленко (Шелемеха) (1996), Т.М. Сидоренко (2005). Наукове становлення низки доцентів кафедри (В.М. Бойко, Л.Б. Давиденко, В.М. Пугач, А.М. Кайдаш (Василенко)) безпосередньо пов’язане із діяльністю кафедри української мови Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, яку 25 років (1981–2006) очолював Арнольд Панасович, та роботою спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій, головою якої тривалий час був А.П. Грищенко. Ніжинські філологи щиро вдячні славному землякові, вони горді з того, що мали честь і щастя спілкуватися з визначним мовознавцем.

Уже майже десять років так незвично і невимовно сумно говорити про Вчителя в минулому часі. Досягнувши значних наукових і професійних висот, поєднавши самобутній хист науковця й великий талант педагога, Арнольд Панасович, на жаль, рануватo пішов за одвічну межу. Проте його багата наукова спадщина назавжди залишиться «окремою віхою в неповторному світі однієї з найпрекрасніших і найточніших наук – лінгвістики». А ще для багатьох Учитель був і залишиться назавжди неперевершеним зразком справжньої інтелігентності, людяності, порядності, працелюбства, професіоналізму найвищого ґатунку. Справді, «не все сплива рікою часу»… Учитель зумів «на всіх своїх учнях накласти печать свого духу».

Надія Бойко, *завідувач кафедри української мови*

Захоплена своєю справою

30 вересня – Всеукраїнський день бібліотек

Всеукраїнський день бібліотек – це не тільки професійне свято бібліотечних працівників, це свято всіх тих, хто небайдужий до книги, читання, бібліотеки. Сучасна бібліотека – це і сховище культурного надбання, і центр освіти, і інформаційна основа будівництва високорозвиненого демократичного суспільства. Сьогодні у бібліотечній справі залишаються лише ті, хто має покликання до цієї професії, любить і цінує її.

Одним із найважливіших кроків у житті є вибір професії, тому що це найголовніший чинник того, як складеться твоє подальше життя та як ти в ньому будеш себе почувати. Бібліограф – маловідома в широких колах професія, проте абсолютно незамінна для всіх наукових працівників. Що ж властиве професії бібліографа вузівської бібліотеки? Безсумнівно, він повинен бути всебічно освіченим, володіти різнобічними енциклопедичними знаннями, бути людиною високої кваліфікаційної майстерності, належної бібліотечно-бібліографічної культури, ентузіазму, професійного патріотизму. Для бібліографа потрібний подвійний розум, як говорять у народі, а також необхідний потяг до повсякденного удосконалення, поповнення своїх знань. Бібліограф усе своє життя вчиться, без цього він не зможе бути справжнім фахівцем.

Сьогодні я хочу розповісти про нашу колегу ***Гранатович Ларису Валентинівну,*** бібліографа, яка присвятила бібліотечній справі все своє життя, для кого бібліотечна справа стала покликанням. У 1975 році вона закінчила Київський державний інститут культури ім. О.Є. Корнійчука за спеціальністю «Бібліотекознавство і бібліографія». Працює в бібліотеці Ніжинської вищої школи з 1979 року. Працювала на посадах бібліотекаря (1979–1981рр.), завідувача секцією наукової інформації (1989–1995 рр.), провідного бібліографа Центру гоголезнавчих досліджень (1995–2002 рр.), провідного бібліотекаря (з 2002 р.) Підготовкою бібліографічних покажчиків розпочала займатися з початку 1990-х років. Основні напрями діяльності – бібліографування літератури гоголезнавчої та краєзнавчої тематики, укладення біобібліографічних покажчиків, присвячених життю та діяльності викладачів Ніжинської вищої школи XIX–XX століть.

Серед видань гоголезнавчої тематики найбільш значними є анотований покажчик «Гоголь: бібліографічні посібники і джерела (Ніжин; Київ, 1998), укладений спільно з П.В. Михедом і Є.М. Михальським; «Библиотека С.П. Шевырева. Русский фонд. Библиографическое описание (Нежин, 2002). Составители О.В. Банзерук, Л.В. Гранатович, Л.М. Остапенко, А.В. Чоботько; «Микола Гоголь: українська бібліографія» (К., 2009). Укладачі П.В. Михед, Л.В. Гранатович, Н.В. Кузьменко.

Одне з основних видань – біобібліографічний покажчик «Викладачі Ніжинської вищої школи». Ч. 1–4 (Ніжин,1998–2002), який є авторським проектом і охоплює матеріал від першої чверті XIX століття до початку XXI ст. Також авторським проектом є бібліографічні покажчики «Місто Ніжин з найдавніших часів до 1917 року» (Ніжин, 2005) та «Місто Ніжин. 1917–2007» (Ніжин, 2010).

Уперше за час існування бібліотеки Ніжинської вищої школи Лариса Валентинівна підготувала бібліографічний покажчик «Скарбниця знань університету» (Ніжин, 2010), в основу якого було покладено публікації про бібліотеку, починаючи з 1859 року.

Наша колега – дипломант обласного конкурсу «Краща книга року-2005» в номінації «Наукова література» за покажчик «Місто Ніжин з найдавніших часів до 1917 року» .

З 2007 року Л.В. Гранатович працює на студентському абонементі, але бібліографічну роботу не залишила. Останнім часом вона займається збиранням, систематизацією, обробкою і підготовкою до друку нового фундаментального покажчика, присвяченого історії Ніжинської вищої школи. Хронологічні рамки – від початку XIX століття до 2012 року.

Національна парламентська бібліотека України підготувала до друку біобібліографічний довідник «Українські бібліографи. Біографічні відомості. Професійна діяльність. Бібліографія». (К.: ДЗНПБУ, 2008, вип. І.), в якому знайомить з творчими біографіями українських бібліографів, які стояли біля витоків вітчизняної бібліографії, і тих, котрі працюють сьогодні. Кожен з них посідає почесне місце у безперервній шерензі творців бібліографічної науки і практики, і серед них ім’я Лариси Валентинівни.

Залишаючись працювати в бібліотеці університету, вона зробила вибір, який на ділі, а не на словах доводить її відданість духовній культурі, зберігаючи все добре і корисне, що було накопичене в галузі бібліографії за всі десятиліття в нашій бібліотеці.

З нагоди Всеукраїнського Дня бібліотек колеги висловлюють подяку Гранатович Ларисі Валентинівні за її кропітку працю, безмежну відданість улюбленій справі і за повсякденне прагнення бути корисною. Переконана, що її високий професіоналізм та безцінний досвід будуть, як і раніше, сприяти залученню студентів та викладачів до скарбниць світової культури, до багатющої історичної спадщини рідного краю. Також вітаю всіх працівників бібліотеки університету з професійним святом і бажаю доброго здоров’я, щастя, благополуччя, творчого натхнення, довголіття та мирного неба.

Л.П. Косовських, *завідувач сектору абонементів бібліотеки*

ЛЮДИ ЛІТА ТА ДИТЯЧИХ ПОСМІШОК, або ЯК Я ПРОХОДИЛА ПРАКТИКУ В ЛІТНЬОМУ ТАБОРІ

Літо – пора яскравих вражень, позитивних емоцій і нових ідей. Безперечно, кожна дитина чекає цієї пори року, щоб відпочити, розважитися, провести час із давніми друзями та знайти нових. Цьогоріч не менше за них сезону оздоровлення чекали і ми, студенти 3 курсу Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Ми готувалися проходити практику: хто на пришкільних майданчиках, хто у літніх таборах. Щоразу, коли запитуєш дітей, що для них означає табір, отримуєш все нові й нові відповіді: літо, друзі, веселощі, конкурси, концерти, креативні вихователі, спогади, ігри, квести, дискотеки, вогнище. Проте, як і в театрі, в закладах відпочинку є не тільки те, що видно на сцені, але й те, що відбувається за кулісами. А за лаштунками табірного життя – клопітка праця персоналу закладу, до якої цього року вдалося долучитися і мені.

Я проходила практику в дитячому оздоровчому таборі «Зміна», який знаходиться у с. Клавдієво-Тарасове, неподалік Києва. З самого початку, коли я ще тільки зробила перші кроки територією закладу (а вона, до речі, зовсім не маленька – 16 гектарів) мене вразило надзвичайне повітря, у якому кружляють запахи хвої та сонця. А далі крок за кроком я відкривала для себе все нові й нові грані та переваги цього унікального місця. Особливе воно не тільки своєю природою, а й людьми та атмосферою. Сховані у тіні величних сосен корпуси та альтанки, яскраве блакитне небо та дитячі посмішки дають таку рідкісну для кожної людини можливість доторкнутися до щастя.

Дирекція табору одним із основних завдань вважає створення дружньої та креативної команди вихователів, тому серйозно підходить до питання відбору та підготовки вожатих. Щоб потрапити до «Зміни», студенти нашого університету пройшли спеціальний кастинг, за результатами якого був проведений тренінг ігромайстра Миколи Миколайовича Шутя. Безперечно ці етапи підготовки до табірного життя є неоціненним досвідом та надзвичайно допомогли кожному з нас під час перебування в закладі відпочинку. До початку самої зміни тут теж готуються заздалегідь, щоб діти змогли отримати від літа максимум яскравих вражень.

Вожатий – це мама й тато, танцюрист, співак, художник, сценарист, і просто креативна людина з почуттям гумору, скомбіновані в одній особистості.

Діти спонукають шукати себе, відкривати нові грані. Тут це розумієш як ніколи раніше. Вихователь завжди у русі, у процесі пошуку нових ідей та спілкування з дітьми. Готувати вожатські номери вночі, не спати, міркуючи, чим здивувати дітей свого загону, – ось вона, романтика літнього табору. Поруч з дітьми вчишся бачити прекрасне у дрібницях, радіти кожній миті, вдивлятися у небо (а тут воно справді надзвичайно зоряне). Іноді здається, що кількість зірок у небі над «Зміною» зростає разом із кількістю дитячих посмішок, подарованих за день.

Перша зміна оздоровчого сезону 2016 року – «Кулінарна». Тематичні заходи, «смачні» назви загонів, солодкі призи. Двадцять один день ніколи раніше не проходив так швидко, як цьогоріч. Купання в басейні, веселий спуск, скалодром, гуртки миловаріння, бісероплетіння, орігамі, пейнтбол, спортивні заходи, щоденні концерти та дискотеки – це далеко не повний перелік того, що може запропонувати «Зміна» своїм вихованцям. Тут між тінистими соснами ховається шматочок дитячої казки.

Для вожатих цей табір – місце пошуків, відкриттів, щирості та мрій. Разом з тим «Зміна» має декілька партнерських проектів: табір-готель «Шоколад», «Карпатська казка», «Карамель» у Карпатах, «Шоколад» на морі, а також «Карамель» неподалік Києва. Продемонструвавши свої вміння у «Зміні», студенти-практиканти можуть отримати можливість попрацювати в одному з них. Мені пощастило і я мала змогу провести ще декілька табірних змін у «Шоколаді» в Карпатах, де кілька студентів нашого університету поїхали до табору цього ж проекту на море.

Під час роботи з дітьми розумієш, що життя яскраве, насичене і, найголовніше, залежить від того, як ми його проводимо. Впевнена, що не тільки для мене табір «Зміна» став невичерпним джерелом натхнення та приємних вражень. Їдьте до таборів відпочинку, робіть літо щасливим та незабутнім!

Антоніна Біловол, *студентка 4 курсу філологічного факультету*

ОБЛИЧЧЯ НОМЕРУ

Окрилений музикою

Це інтерв`ю давалося йому важко... Він щойно завершив репетицію оркестру і ще знаходився у полоні музики. Вона нуртувала в ньому, збуджувала, вимагала усе нових і нових інтерпретацій... Він чемно відповідав на слова прощання своїх оркестрантів, які гамірливим струмочком полишали залу старого корпусу. Давалася взнаки втома... Але відмовляти людям у послузі він не вміє, така вже натура. Таки згодився на інтерв'ю. Отож, знайомтеся – народний артист України, музикант, диригент і композитор ***Микола Шумський.***

Біографічна довідка

Микола Олександрович Шумський – відомий в Україні диригент, режисер, композитор, баяніст. Народився 26 березня 1960 року в селі Гречана Старосинявського району Хмельницької області. Навчався у Пасічнянській дитячій музичній школі, перший вчитель – М. Обухівський. У 1980 році закінчив Хмельницьке музичне училище по класу баяна, викладач Г. Чеський. У 1985 році закінчив оркестровий факультет Київської державної консерваторії по класу баяна у народного артиста України, проф. В. Бесфамільного та по класу диригування у народного артиста України, проф. А. Власенка, асистентуру по класу ансамблю у народного артиста України, проф. М. Різоля. У Ніжинській вищій школі працює з 1985 року. Доцент, завідувач кафедри інструментально-виконавської підготовки. Головний диригент зведеного хору та оркестру м. Ніжина.

Композитор. Автор збірок музичних творів: «Ой, заграйте музиченьки» (у співав., 2007), «Твори для фортепіано» (у співав., 2010), «Хорові твори» (2012), «Хоровий клас» (2012) та «Хрестоматія з оркестрового класу» (2013). Для оркестру М. Шумським створено прнад 150 авторських інструментівок.

Музичний педагог. Автор посібників: «Основи фортопіанної підготовки» (у співав., 2008), «Історія виконавства на народних інструментах» (у співав. 2010), «Основи оркестрової підготовки» (2014).

Музикант. У 1986 – 2011р.р. М. Шумський працював у складі «Ніжинського дуету баяністів» і спільно з В. Дорохіним ставав лауреатом чисельних Міжнародних музичних конкурсів. У 1996 році музикантам було присвоєно звання «Заслужений артист України».

22 серпня 2016 року Указом Президента України №338/2016 Миколі Олександровичу Шумському присвоєно почесне звання «Народний артист України».

- Миколо Олександровичу, дозвольте привітати Вас із високою відзнакою. Які Ваші перші відчуття після вручення нагороди?

- Відверто кажучи, я ще повністю і не усвідомив того, що відбулося... Знав, що колектив університету рекомендував мою кандидатуру на це почесне звання, знав, що моя робота схвально була оцінена експертними комісіями обласної державної адміністрації та Міністерства культури України, зрештою, знав, що подання знаходиться у Адміністрації Президента України, але не тішив себе надіями. До того ж 22 серпня на сайті Президента зранку ще не було оприлюднено Указ... А вже по обіді почали вітати друзі та вчителі....

- І хто ж перший привітав?

- Першою, безперечно, була дружина... А потім, мій викладач проф. В. Бесфамільний, адже серед його учнів я перший «Народний артист України».

- Якщо бути щирим, то з ким би Ви розділили це високе звання?

- Перш за все зі своєю дружиною Заслуженим діячем мистецтв України, професором Людмилою Юрійовною Шумською. Вона мій натхненник, мій порадник, у великій мірі навіть мій продюсер... А тому велика частка мого успіху – це її заслуга. Інша складова мого тріумфу належить моїм учителям – народним артистам України професорам Володимиру Бесфамільному та Аліну Власенку. Це вони сформували у мені і музиканта, і композитора, і диригента. І це висока честь для мене зватися їхнім учнем. А тому висока оцінка моєї творчої діяльності, це – в першу чергу, оцінка їхньої педагогічної майстерності.

- На концертах я милуюся тим, як Ви диригуєте. Стільки експресії, стільки енергетики..., вишуканість і точність у рухах. Це емоційний посил чи майстерність техніки?

- Це від мого вчителя Аліна Власенка. Він диригент Київської національної опери. Так от, він вчив мене, що кожен твір диригент має пропускати крізь своє серце. І від того, наскільки емоційно він відчуває і переосмислює залежить енергетичний посил, який іде до музикантів. А тому не буває двох одинакових віддиригованих творів..., а щодо техніки – то це наслідок багаторічної щоденної праці.

- Ви композитор. Що Вам необхідно для написання твору? Натхнення?

- Не скільки натхнення, стільки час... А його постійно бракує. Натхнення провокує задум, а від задуму до його реалізації важкий і тернистий шлях. Зрозумійте, будь-яка творчість це – процес, який вимагає і духовних, і фізичних затрат... Інколи просто бракує сил, адже доводиться виконувати ще і щоденну роботу. На сьогодні у мене видруковано і оприлюднено 15 обробок та оранжувань для хору з оркестром, 21 твір для голосу в супроводі фортепіано, 23 твори для оркестру, а ще у чернетках більш як 130 творів, які чекають на своє оприлюднення.

- Що зміниться у Вашому житті після отримання цього почесного звання?

- Кардинально нічого. Хіба що стану більш вимогливим до себе. Адже коли оголошують: «Народний артист», то рівень виконавської майстерності має відповідати нагороді. Я вже не маю права понизити високу планку майстерності. Попереду нові плани, нові задуми. Нові горизонти...

- Які?

- А це вже тема для зовсім іншої розмови.

- Дякую за інтерв`ю, чекаю на продовження розмови.

Бесіду вів ***Олександр Забарний***

ALMA MATER
Засновник – колектив Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
* * *
Газета виходить українською мовою раз на місяць окрім липня і серпня. Обсяг 2 друк. аркуші.
Тираж 900 примірників.
Свідоцтво про державну реєстрацію ЧГ 442-91ПР

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Голова редакційної ради – Олександр Забарний

Редактор: Анна Лебедєва
Члени ради: Григорій Самойленко, Віталіна Скороход, Анна Парубець, Роман Приходько, Олександра Порада

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 16602, м. Ніжин Чернігівської обл., вул. Кропив'янського, 2, університет, новий корпус, кімната № 213, внутрішній телефон 10-39, email: almandu1982@gmail.com
Комп'ютерна верстка, набір та макетування: Анна Лебедєва
Коректор: Анна Парубець
Віддруковано у Видавництві НДУ імені М. Гоголя
Замовлення №55

** Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.* За точність викладення фактів відповідає автор.*
** Редакції надано право редагувати й скорочувати матеріали. * При передрукуванні матеріалів обов'язково посилатися на газету "ALMA MATER"*